

JALOEZIE, WELLUST
EN ANDERE HOOFDZONDEN
ALS MISVORMDE DEUGDEN

GUUS MARTENS

MET ILLUSTRATIES VAN
ANNE KARINE DIJKSTRA

ISBN: 978 90 8666 200 5
NUR: 707

© 2011, Guus Martens
© 2011, Uitgeverij Boekenplan, Maastricht
Ontwerp en eindredactie: Boekenplan

Internet: www.boekenplan.nl; www.booxstore.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (Artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

INHOUD

Inleiding 7

1 Jaloezie 11

2 Wellust 27

3 Gulzigheid 45

4 Hebzucht 59

5 Woede 73

6 Hoogmoed 91

7 Onverschilligheid 103

De universele betekenis van de zeven hoofdzonden 121

De zeven hoofdzonden in oude tijden 127

Overzicht 131

Nawoord 133

INLEIDING

Elk boek over zonde is per definitie autobiografisch, zelfs als de schrijver abstracte ideeën analyseert of over de zonden van anderen spreekt.

AVIAD KLEINBERG

Van veel heiligen lees je dat ze zichzelf tot aan hun dood als zondaar beschouwden. Nu ben ik geen heilige en zou me dus nog veel zondiger moeten voelen, maar ik voel me eigenlijk helemaal niet zo zondig. Het kan komen door gebrek aan zelfkennis, maar ook omdat ik misschien niet in omstandigheden ben, die het begaan van zonden uitlokken. Natuurlijk zijn er wel wat lastige kantjes aan wie ik ben: nogal gauw driftig, belust op sensatie en anderen zeggen wel eens dat ik aandacht wil trekken. Kortom, ik ben een gewone, gemiddelde burger, maar toch wel zo een die niet alle morele regels zonder meer als vanzelfsprekend accepteert. Erger nog, ik trek ze vaak in twijfel met het gevolg dat ik ze ook wel met de voeten treed.

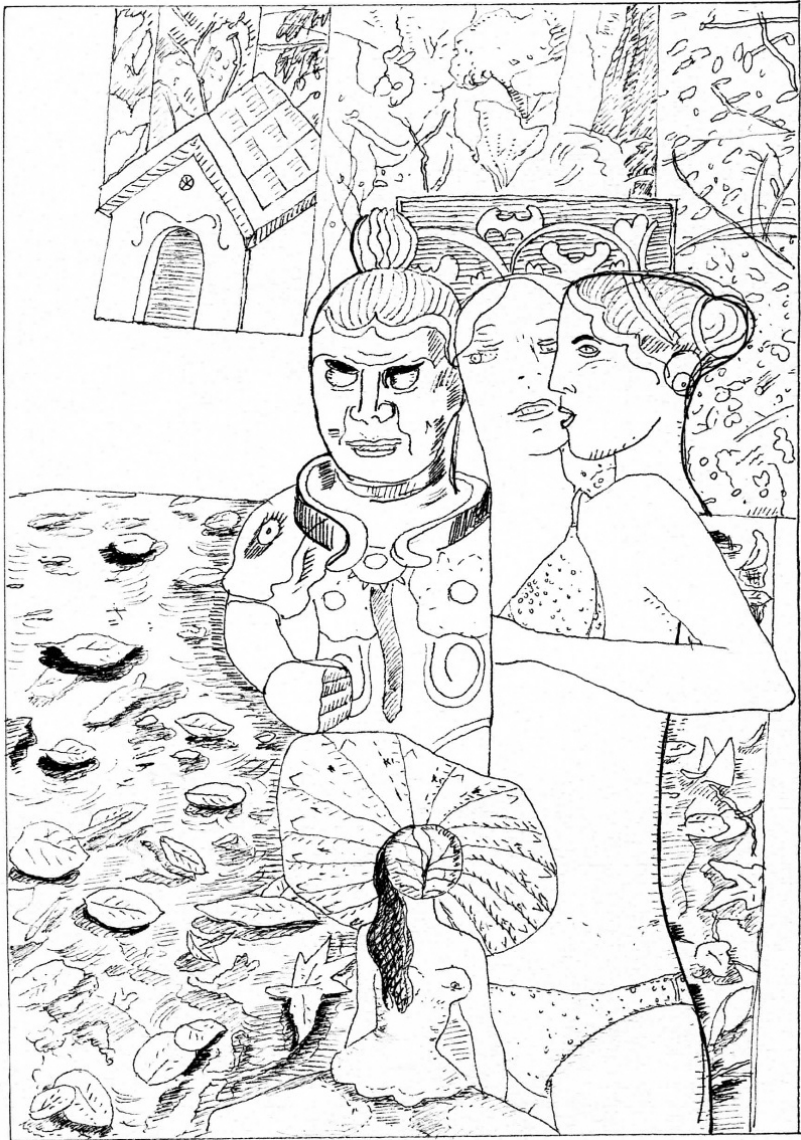
De zeven hoofdzonden als misvormde deugden

Uit nieuwsgierigheid ben ik me met een onderzoek naar de zeven hoofdzonden gaan bezighouden. Het gaat om een behoorlijk stevig clustertje ondeugdelijkheden. Bij elkaar blijken de hoofdzonden een raster te vormen dat over menselijk gedrag kan worden uitgespreid om vervolgens dat gedrag te beoordelen. Op de eerste plaats neem ik dan mijn eigen gedrag onder de loep. Maar eerlijk gezegd kan ik het nauwelijks laten om het raster van hoofdzonden ook over het gedrag van anderen te leggen. Hoewel ik me nauwelijks kan voorstellen dat een hoofdzonde me volledig in zijn macht heeft, is het toch wel mogelijk dat de damp van een hoofdzonde me enigszins vergiftigt. Zo lijd ik niet aan extreme hebzucht, maar weet ik van mezelf dat ik af en toe een ietsje te spaarzaam ben. Dat is nog iets anders dan echt

gierig zijn. Van elk van de hoofdzonden blijken mildere vormen te bestaan, soms zo mild dat ze uiteindelijk zelfs als deugd kunnen worden bestempeld. Dus van extreme hebzucht naar hebberige spaarzaamheid en tenslotte naar spaarzaamheid, die je dan een deugd kunt noemen. Er is een glijdende lijn van extreme zonde naar deugdzaamheid en omgekeerd. Je zou ook kunnen zeggen dat aan elke hoofdzonde een deugd ten grondslag ligt, een deugd die geleidelijk aan misvormd is geworden, zoals een mooie vrucht door slechte verzorging haar glans verliest, om daarna te gaan rotten.

In dit boek worden de zeven hoofdzonden in hun relatie met deugden beschreven. Wil je, voordat je dit boek gaat lezen, liever eerst een overzicht van al die hoofdzonden en deugden hebben, dan vind je dat aan het einde van dit boek onder het kopje OVERZICHT. Ook als je er behoefte aan hebt toch wat meer te willen weten wat nu eigenlijk een zonde is en hoe men ooit op het idee is gekomen om zich met hoofdzonden bezig te houden, begin dan maar met de laatste bladzijden achterin het boek.

Elk hoofdstuk bestaat uit drie onderdelen. In het eerste onderdeel wordt de hoofdzonde gekarakteriseerd. In het tweede wordt nagegaan waartoe de hoofdzonde in het leven van alledag kan leiden. Tenslotte wordt in een derde onderdeel van elk hoofdstuk besproken hoe met de hoofdzonde om te gaan en hoe ons ervan te ontdoen om naar de deugdzame variant ervan terug te keren.

1 JALOEZIE

1

Lieve Emily,

Misschien kun jij me op weg helpen bij het schrijven over de hoofdzonde van jaloezie. Het valt niet mee om tot de kern van jaloezie te komen, terwijl we er toch allemaal min of meer mee te maken hebben. Als je op mijn volgende vraag wilt ingaan, zou ik je heel dankbaar zijn.

Veronderstel dat je vriend een geheim liefje zou hebben en jij komt erachter. Op wie ben je dan jaloers: op je vriend of op de rivaal?

Of: wat voor soort emotie heb je dan naar je vriend toe en welke emotie naar die ander?

Liefs

Guus

Lieve Guus,

Het is denk ik inderdaad niet makkelijk om over jaloezie te schrijven. Ik geloof, dat ik – als mijn vriend naar een andere vrouw zou verlangen – jaloers zou zijn op het gevoel van innig verlangen dat hij naar een ander heeft in plaats van naar mij. Dat hij zich enerzijds van mij zou afwenden en zich anderzijds op een ander zou richten, zou voor mij de bron van ellende zijn. Zijn verlangen of mateloos verliefd op haar zijn, met alle gradaties daarin zoals haar aantrekkelijk vinden, seks met haar willen hebben enzovoort, zou voor mij de grootste kwelling zijn. Daarbij zou wat mij betreft seks maar een ondergeschikte rol spelen. Waarom weet ik ook niet. Het is eerder zijn gevoel waarop ik zou reageren dan de daad op zich.

Op die vrouw zou ik jaloers zijn, omdat zij zijn gevoel volledig heeft weten te beantwoorden en mij daarbij verdringt. Maar het gevoel dat hij zich van mij zou afkeren, is denk ik toch het pijnlijkste. Het gevolg zou immers zijn, dat ik hem zou moeten laten gaan.

Of ik boos zou zijn, hangt van de situatie af. Bij het idee dat ik hem minder als die ander te bieden zou hebben, zou ik me heel diep gekwetst voelen. Maar ik zou niet boos zijn. Ik kan me eenvoudigweg niet voorstellen, dat ik daarom boos op hem zou kunnen zijn... of toch wel?

Ik denk van niet. Oei..., wat een moeilijk onderwerp!

Heel veel liefs,

Emily

Als binnen een relatie een van beiden hevig en innig naar iemand buiten de relatie gaat verlangen, wekt dat bij de ander jaloezie op. Ook al komt het niet direct zover dat je geliefde je verlaat, als je merkt dat hij of zij zich meer op de rivaal dan op jou richt, gaat jaloezie doorgaans toch met onverteerbare emoties gepaard.

Erger wordt het nog als jaloezie in liefdesverdriet omslaat, wanneer de hevig verliefde de bestaande relatie uitmaakt: het verlangen is onweerstaanbaar geworden. Bij de achtergeblevene wringt zich dan uit de diepte van het hart een adderkluwen aan emoties omhoog: verdriet, jaloezie, woede, wraakzuchtigheid tot en met rouw.

Als je door jaloezie wordt overvallen, voel je tot in je diepste vezels hoe gevoelens van eerder genoten geluk in kleinere of grotere golven uit je wegsijpelen. Je vermeende innerlijke rust ligt ineens aan diggelen. De zee van geluk en welzaligheid, waarin beiden dobberden, is nu een plas koud water. Het is niet te verteren dat degene die jou eeuwige trouw zwoer, nu met je rivaal in een onbereikbare oceaan ergens ver weg is en daar met een ander zijn of haar nieuw verworven geluk botviert. Je zit in diepe rouw, een kwetsende rouw; rouw met of zonder tranen. Een man vertelde eens, dat hij zijn ontrouwe vriendin nog liever dood zag, dan in de armen van zijn rivaal. Die man meende dat waarschijnlijk niet echt, maar het voelde wel zo.

De meest voorkomende vormen van jaloezie zijn: argwaan en achterdocht, echte jaloezie en ziekelijke jaloezie.

Je wordt door argwaan en achterdocht overmeesterd, als je partner wel bijzonder veel aandacht voor een ander buiten jullie relatie heeft. Jolanda bijvoorbeeld merkt dat haar vriend ineens andere muziek gaat waarderen en overdreven belangstelling voor dure merken aftershave krijgt.

‘Waarom koop je die niet langer gewoon in de supermarkt?’, zegt ze. En ze vraagt zich daarbij af, waar die plotselinge gedragsverandering vandaan komt. Ze volgt de gangen van haar vriend met argusogen en is uiterst waakzaam.

Echte jaloezie ontstaat als je ontdekt dat er buiten je relatie ook nog een ander is. Je kunt niet meer om de feiten heen. Je vrienden of vriendinnen hebben het met eigen ogen gezien en het je verteld.